

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL

hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:

Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet“-e támogatásával
Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő. sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona. Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Egyházi Értekezletünk.

Az elmúlt héten ünnepelt a Székelyföld szive, ünnepelt Udvarhely. A Kerületi Értekezlet tartotta első rendes gyűlését. Sokat vártunk e gyűléstől s hisszük, hogy e napok nem tuntek el nyomtalanul. Valóban Istentől rendelt napok valának azok, kiemelkedve a többek közül, mint bércek, hogy magaslataikról szét nézzünk az előttünk fekvő munka és küzdelem terén. Bércek azok, melyek ott magaslanak hátunk megett, tájékoztatnak, emlékeztetnek, intenek, buzdítanak. Összesereglettek egyházunk munkás férfiai, papok és világiak és lettek azok a napok jelenésnek napjai. Az ó testamentomi próféták életében voltak napok, voltak pillanatok, melyek kiemelkedtek a többiek közül. A kijelentések napjai voltak ezek. A próféta szive megdobbant, ajakát megérintette a mennyei tűz s hallotta az Urnak szavát: kelj fel, menj és kiálts a nép ellen, prédikálj megtérést, hogy eltávoztassam a gonoszt és el ne veszítsem őket. Megdobbant a próféta szive és szólott: elvesz az én népem, mivelhogy tudomány nélkül való, mivelhogy megvetette az igaz tudományt. A mennyei tűz megérintette a próféta ajkát és szólott: és léssen, hogy kitöltöm az én lelkemet minden emberre és prófétálnak, álmokat álmodnak, látásokat látnak és lesznek csodák és ha akkor valaki az Urnak nevét segítségül hívja, megszabadul. Mikor a mester halála után a megremült tanítványok nem tudták mit cselekedjenek, összegyűltek s midőn egy akarattal voltak, megérintette a mennyei tűz, reájok szállott a szentlélek s isteni erővel romba döntötték az ó világot, a hitetlenségnek, bűnnek, igazságtalanságnak világát s felépítették a hitnek, szeretetnek és

igazságnak új világát. Pál kívánta látni gyülekezeteit, hogy lelki ajándékot közöljön velök, hogy megerősödjenek, hogy közönséges intést vegyennek egymás hite által.

Összesereglettek a mi papjaink is, hogy elvigyék és prédikálják az evangéliumot, azt az evangéliumot, a mely tiszta, szent, igaz, a mely a Krisztus evangéliuma, melyet prédikált Pál és a mely erő minden hívőnek idvességére. Ezt hirdetni kötelesek vagyunk, de készek is mindenütt, minden pillanatban, mindenkinek. Összegyűltünk papok és világiak, hogy lelki ajándékot közöljünk egymással, hogy közönséges intést vegyünk egymás hite által, hogy legyen az a nap kijelentésnek napja.

Egy éves intézmény az Egyházi Értekezlet. Az idő figyelmeztetett, az idő követelte ennek megalapítását. Egyházunk, hazánk, nemzetünk követeli ennek ápolását, fentartását. A ki ez iránt közönyös, az közönyös az evangélium iránt, közönyös a lelki szabadság iránt, közönyös a hazája, nemzete, sorsa, jövő boldogsága iránt.

Az Értekezletnek egy czélja van csak, de ez a czél nagy: *vallásos életet teremteni*. Igen, vallásos életet kell teremteni, hogy az ujjá szülje az egyént, a családot, a társadalmat. Jártam falvakban, városokban. Legtöbb helyen szegénység, nyomor, örökös panasz, sivár, boldogtalan élet. Olvastam a történelmet, kérdezősködtem az öregektől: jobb időkről tettek biznyságot. Keresem az okot. A föld nem vesztette el termő erejét, a nap meghozza melegét, a felhő az erőt, az alkony és hajnal üdítő harmatát. Az emberi ész erősödik, alkot, fölfedez, hogy könnyítse a megélhetést. Rosszak volnának ezek? Távol legyen! Más helyen van a baj. Valami hiányzik. A pénz, a

vagyon biztosíthatnak könnyebb megélhetést, de boldogságot csak a szív adhat. Az üres szív olyan, mint a kopár mező; a kemény szív, mint a kőszikla. Bizony nekünk is fel kell kiáltanunk: teremts bennem új szívet. A kiszáradt földnek eső kell, hogy megújuljon, a virágnak öntözés kell, hogy viruljon, az elepedt vándorba új erőt önt egy ital víz, a kiszáradt, az elepedt szívnek új forrás, élő víznek forrása szükséges és ez: az *evangelium*. Értekezletünk ezt a forrást akarja fölnyitani. És valóban kiáltanunk kellene, hogy minél hamarabb fölnyissák e forrást. A református egyháznak egy perczig sem szabad tétlenül ülni. Az evangelium kovász, mely az egész életet át kell, hogy hassa; só, melynek nem szabad egyetlen ember lelkéből, egyetlen egy cselekedetből hiányoznia; világosság, melynek elhalványulnia; kialudnia nem szabad. Ezt tudnia, éreznie kell papnak és világinak egyaránt. Az élet folytonos munka, folytonos haladás. A vallás ezen életnek kell, hogy világító fáklyája, éltető forrása legyen. A református egyház a tiszta evangeliumot prédikálja; ha alszik, nem lesz erő, mely az embereket üdvösségre vezérelje. Ha alszik az egyház, elalszik a vallás világító szövétneke s az emberek sötétben bolyonganak martalékkul dobva az olákkodó ellenségnek. Ha alszik az egyház, alszik a hitnek lobogó tüze, mely lelkesít, erősít, hegyeket mozgat. Ha a katona elalszik a táborban, rabul ejtik, ha mi elalszunk, elnyel a társongó torku ellenség, pedig a protestáns vallás megsemmisítése: a szabadságnak, a haladásnak, az igaz hitnek megsemmisítése. Életre kell kelteni a református hitet, hisz mikor élt a maga érejében,

mindig csodákat művelt. Az embereket hőskökké, a népeket szabadokká tette. Összezuzta a rablánczokat, elüzte a sötétséget, Istent dicsérő énekeket fakasztott a börtönben sinylődő rabok szívéből. Szeretetet, jóllétet, boldogságot terjesztett mindenfelé.

Meg kell tölteni a szíveket hittel, bizalommal, reménységgel, szeretettel. Akkor apadni fognak azok a kielégíthetetlen vágyak, melyek boldogtalanná teszik ma az embert, mert megtaláljuk legfőbb vágyunkat — Istent. Munkára hát, hogy ezek az értekezletek ne legyenek csak kirándulások. Drága kincseket keresünk. Azokért küzdeni, fáradni kell; azokat ki kell vivni. Udvárhelyen várták, örömmel várták egyházunk képviselőit, vezetőit. Én hiszem, hogy mindenfelől így várják. A mi püspökünk, a mi egyházunk vezetői aranyat és ezüstöt nem vittek s nem visznek. A ki azt vár tőlük, csalódik. De vittek és visznek drágább kincseket, a léleknek kincseit. Vittek és visznek erős hitet, igaz vallásos lelket, melylyel a lelkileg gyengét megerősítik, a beteget meggyógyítják, az elesettet fölemelik, a szenvedőt megvigasztalják; a mely hit áldása lesz annak a népnek, a mely föltárja előtte szívet.

Biró Sándor.

Az imádság.

A mélyen gondolkodókat, a nagy költőket leginkább a természet szemlélete hatotta úgy meg, hogy vallásos gondolatok ébredtek bennök, s

TÁRCSA

Jörténet három juharfáról.*)

Tetszett az Urnak, hogy midőn készülődtem vala közönséges világi történetnek az írására, megsomjuhozattá az én lelkemet a könyvek könyvére, a szent Bibliára. Tetszett az Urnak, hogy megtaláljam a zsoltárok könyvében juharfának elszáradt levelét. Imé, mondám, a kéz, mely juharfának zöld levelét egykoron leszakítá s e szent könyvnek lapjai közé helyezteté, nyilván rég elporladott; imé, e levél is romlandóságnak indult; de megmaradtak alatta az írásnak szavai s meg is maradnak mind az időknek végezetéig. Szép gyengén felvevém juharfának elszáradt levelét s olvasám a 37-ik Zsoltár verseit, amint következik:

1. Ne bosszankodjál a hitetlenekre, se ne irigykedjél a gonoszul cselekvőkre:

*) Felolvasta szerző Székelyudvarhelyen, a május hó 30-án tartott egyházi estélyen.

2. Mert mint a fa hirtelen kivágattának és mint a zöldellő fű elszáradnak.

3. Bizzál az Urban és cselekedjél jót: lakozál e földön és élj hit által

4. Gyönyörködjél az Urban; és megadjá néked a te szivednek kérésit.

5. Hagyjad az Urra a te utadat, és bizzál ő benne; és ő megcselekszi.

6. És kihozza a te igazságodat, mint a világosságot; és a te ítéletedet, miképpen a délt.

7. Vesztegségben légy az Urban és várjad őtet: és ne bosszankodjál azok ellen, kiknek jó szerencsés életek vagyon; és kik gonosz tanácsot követnek.

8. Szünjél meg a haragtól és hagy el busulásodat; ne bosszankodjál, hogy te is gonosz ne cselekedjél.

A zsoltár e nyolcz versét Loritá juharfának elszáradt levele S ámbátor nem szent beszéd, de világi történet, mit ez ünnepi alkalommal elmondandó vagyok, képzeljétek vállamra a szent palástot s engedjétek, hogy ismételjem a zsoltár nyolczadik versét: «Szünjél meg a te haragodtól és hagy el busulásodat; ne bosszankodjál, hogy te is gonoszt ne cselekedjél.»

Es most jertek velem, jertek messze földre,

mintegy kényszerítette őket, hogy leboruljanak és imádják a nagy alkotót.

Kölcsei mondja híres parainezissében: «Akármerre is veted tekintetedet e temérdek minden-ségben, mindenfelől egy végetlenül bölcs és jó de egyszersmint, megfoghatatlan lény jelenségei sugárzanak feléd. A legmesszebb s legközelebb, legnagyobb és legparányibb alakban, az egyesben és az egészben: lehetetlen célra sietést és célra jutást; a származásban és enyészetben örök fenn-tartási rendszert nem látnod. És ez egység a milliom különféleségben, e temérdek hatás és visszahatás — a bennök és a rajtok fennálló egyetemes nyugalom: egy magasabb körbe von-ják ellenállhatatlanul az érző és gondolkodó embert. Lelkében felébred: a csudálat tisztelet és hála legmélyebb érzetének azon kimagyarázhatatlan vegyülete: mit emberi nyelven imádnak mondának.

Hasonló alkalomból hasonlót fejez ki Petőfi is egyik költeményében, mikor így szól:

*Midőn gyermek éveim szűk völgyéből
Az ifjuság hegyére feljövök.
És láttam magam körül e roppant világot,
Mely gazdagságában olyan szép;
És szépségében olyan gazdag
Hogy a szem egy élten át elgyönyörködne
Csak egy parányi részén is.
Felkiálték: Dicső! Dicső a Munka!
Oh hol vagy Isten? Hadd keresselek fel!
Hadd térdeljek le, hadd imádjalak!*

(Petőfi: Válasza kedvesem egy levelére.)

a francziáknak földjére; francziáknak földjén rengeteg erdő szélére: ott emelte égnek ennekelőtte száz esztendőkkél hatalmas koronáját egy vén juharfa. Ennek a vén juharfának árnyékában fekvék egy székely katona, kinek véres volt a melle, sápadt az orcája. Ide vánszorgott nehéz sebével a székely katona, kinek Huszár István volt a neve. Vala pedig a vén juharfa tövében egy forrás. Annak vizével kimosta az ő sebjét és megenyhíté szájának emésztő szomjuságát. S bekötözvén sebjét, jótékony álmot bocsátott reá az isteni kegyelem. Juharfának földig hajló ágai reáborultak, szél-től, esőtől megóvták s mikoron újra felragyogott Isten áldott napja: nagy erőt érzett az ő tagjaiban. És fölnyitván szemét, juharfának néhány magját pillantá meg a földön. Felszedé a magokat, föltekinte háladatos szívvél a fára, mondván:

— Áldjon meg az Isten, vén juharfa. Állj és virulj te mind az időknek végeig. Te szállást adtál a szegény székely katonának; sűrű leveles ágaidal ellenségnek gyilkos szeme elől eltartatl Imé, elteszem e magokat s ha Isten haza vezérel az én szülőfalumba, elültetem az ő háza mellé, az ő dicsőségére.

Isten haza vezérelte Huszár Istvánt s hogy elkövetkezék a tavasz, vevé a magokat, elméne a templom kertjébe s romladozó kerítésnek a tövébe elülteté a vén juharfa magjait. És tett ekkor

De nemcsak a nagy természet a maga nagy egészében, hanem annak egyes nyilvánulása, még a legparányibb része is. Isten gondolatát, akaratát hirdeti a gondolkodó ember előtt, és így hatás nélkül reá nem maradhat.

Br. Betleps, midőn a méhek életéről és munkásságáról könyvet irt, minden fejezet után letérdelt és így kiáltott fel a meghatottság hangján:

«Oh Isten mily csodálatosok a te kezdednek művei, e kicsiny állatkák életében is.»

Berzsenyi mondja az ő Fohászkozásában:

*... Harmatcsepp, virágszál,
Hirdeti nagy kezéd alkotásait: Oh
Isten! Kít a bölcs lángesze fel nem ér
Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet,
Buzgón leomlom színed előtt dicső!*

Mózeset tudjuk egy égő csipke-bokornak a látása készítette Isten imáadására. Jézus még a kenyeret sem szegte meg, míg előbb hálát nem adott Istennek. Mintha mondta volna ezzel: a mindennapi kenyér táplálja a testet, a mindennapi ima táplálja a lelket.

De nem szükség a kültermészethez fordulni indító okokért — mert saját életünkben, életünknek csodás fordulataiban is Isten kezére ismerhetünk lépten-nyomon. Ki az, kit öröm és bánat ne ért volna életében, s ki az ki ne tapasztalta volna, hogy a csapást, mely őt fenyegette, «egy láthatatlan kéz» gyöngéden elhárította feje felül. Alig tud számot adni magának is arról, hogy hogyan

szent fogadást Huszár István: ha Isten fiuval áldja meg, az ő szolgájának neveli azt, hadd hirdesse az ő dicsőségét.

Isten megáldotta fiuval Huszár Istvánt, s ő megtartá a fogadást. És megérte, hogy nagyra nevedék a mag, mit messze földről hozta; látta, mint terülnek szét a fa ágai s látta ülni árnyékában a falu népét. És megérte, hogy ámbátor egy próféta sem kedves az ő hazájában, az ő fiát választák papjoknak az ő atyjafiai. S ha él vala még egy pár esztendőt, nagy csudadolgot látnak vala az ő szemei: ámbátor «egy sütetből elég egy lepény», ime megis választák papjoknak az unokáját is, kinek neve szintén Huszár István vala. Aki deli szép ifju volt s szelid az ő lelke, miként egy leánynak. Talán még szelidebb. Jézusi szelidség volt az ő szelidsége, az volt az ő alázatossága; az volt az ő béketűrése; az volt az ő Istenben való erős bizalma. És költői lélek volt tiszteletes Huszár István, egy kicsit merengő, egy kicsit ábrándozó. Az ébredő tavasz ott találta a vén juharfa mellett, ahol ő elmélázott órák hosszán; mikoron pedig zöldbe borult a fa koronája s lombok rejtekéből a madaraknak nagy serege, mint egy láthatatlan kórus zengette a tavasz dicséretét, gyermekes öröm szállotta meg egész valóját s isteni gyönyörűségtől túlradó szíve áldva áldotta a jó öreg nagyapót, a vén huszárt, ki e fának magját messze földről elhozta

és miképpen történhetett az. Szomorúsága, bánata gyorsabban örömré változott, mint azt csak remélni is merte. E tapasztalat, egy hitet, egy vallásos meggyőződést ébreszt az emberben, azt hogy Isten neki atyja, kihez alázattal de egyszersmind gyermeki bizalommal így kiálthat fel: «Mi atyánk, ki vagy a menyben!» Vagy mint Pál apostol mondta: «Abba» óh én édes Istenem! És nem késik Isten szeretetét, a maga részéről is hasonló szeretettel viszonzni, minek fokozatosan kifejezést ad: éneklésben, imádkozásban és ezekből folyó jó cselekedetekben és jó életben.

Ez az ember vallásos élete, mely a keresztyént egy magasabb álláspontra emeli: a hol közelebb érzi magát az éghez, kisebbnek látja a földi bajokat; belátja azt is, hogy mit mi rosznak tartunk, Isten kezében tulajdonképpen egy intő vagy nevelési eszköz volt, mellyel voltaképpen javunkat czélozta és tényleg eszközölte is azt; ha mi ezen intést megértteni és felhasználni tudtuk. Ezért szoktuk azt mondani «Isten a roszból is jót hoz ki». E magaslaton az ember vallásos meggyőződése így nyilatkozik az életről és annak minden eseményeiről:

*Vessződ ha sujt, karod ha dorgál:
Tisztuljunk a tűzben s nyomorndál,
Békén hordjunk csapást, s keresztet
Ha Istennek ránk adni tetszett.*

(Tompa: A gyülekezetben.)

Mert:

*Az Ur bölcs jó, ő adja nekünk
Az édest és keserűt.*

s elülteté Istennek dicsőségére, a késő nemzedékek szívének, szemének gyönyörűségére.

Ez a juharfa valóban isteni szép volt, formájában minden más fától különböző. Növésében előkelőség, koronájában simaság, egyenletesség, mintha hirdetni akarta volna az eredetét; de jobban ha szemügyre vetted, megtalálni vélted benne a magyar föld formáló erejét: a magyar faj komoly méltóságát s csendes méltóságra hajló természetét. De ne essünk tulságba, legyen tökéletes az igazság: Huszár István szemében a legszebb lett volna ez a fa a világnak minden fáit közt, ha nem is a nagyapja ülteti: ő ennek a fának árnyékában, ő e fa madarainak zengése közt tartott először a kezében egy kicsi, remegő kezét: aranyhaju Margit kezét; e fának árnyékában mondotta először ezt a szócskát: szeretlek.

Ez a vén fa volt tanuja két fiatal szív ébredező szerelmének, édes ábrándjainak és tanuja volt sűrű sohajtásoknak és könyhullatásoknak is. Mert mintha csak azt czélozta volna Istennek bölcsessége, hogy e szerető sziveket egy egész életre megerősítse az ők szerelmökben, az ők hűségökben; kemény szívvvel, nagy erős kevélységgel verte meg aranyhaju Margit apját, aki földesur vala; akinek beláthatatlan nagy kertje a templom kis kertjével szomszédos vala; s kinek kertjébe behajlának a vén juharfa ágai. Balázs ur (a másik nevét nem tudom, de ugy-e ennyi elég a nevé-

*Ő hordja e roppant világnak
Örök nagy gondjait
Öröm s bubán, élet s halálban
Kössön hozzá a hit.*

(Tompa: Az esztendő végén.)

De nemcsak az egyes emberek, hanem a nemzetek életében is, nemcsak a kis dolgokban, hanem a nagy eseményekben is, ott láthatjuk a bölcs gondviselést, melyek mindig hálára kell, hogy indítsanak bennünket.

Ugyanazért:

*Hangozzék fent és fentebben
Az Urnak hála-énekünk
Mert nagy és csudás történetekben.
Az ő kezére ismerünk*

(Tompa; Lorántfi Zs. emlékezete.)

Kinek van szüksége az imádságra, mi haszna van az imádságnak és milyen legyen az ima: fejtegetjük most e kérdéseket Tompa Mihály vallásos irányu költeményeire támaszkodva.

Imádjuk Istent nem azért, mintha neki dicséreteinkre szüksége volna, — hisz ő semmi nélkül nem szükölködik — hanem imádjuk azért, hogy az elvett jókért köszönetet mondva, sziveinkben hála-áldozatot nyujtsunk, azokat jövőre is kiérdemelni és megnyerni. A hála mindig szép lélekre vall és nemesítőleg hat az emberre. Imádjuk nem azért mintha ő imánk nélkül szükölködne, hanem azért mivel nekünk van lépten-nyomon

ből?), igen, Balázs ur, aranyhaju Margit édes apja, rideg özvegyi életet élt, a világtól visszahuzódott s bár házával szomszédos volt Istennek háza, az ő lelke nem érezte azt a szomjuságot, mely nem hasonlatos a testi szomjusághoz: édes, üdítő ez a szomjuság, szárnyat ad a léleknek. közelebb viszi Istenhez. Ur volt Balázs ur, abból a fajtából, mely kicsinyli Istennek szolgáját; asztalához ülteté vásárnaponként, mivelhogy ezt cselekedte az apja is, a nagyapja is; megtizzszerezve küldötte a képét, mivelhogy ezt cselekedte az apja is, nagyapja is. Megadta a papnak, a mi a papé, sőt többet is; de nem adta meg Istennek, ami Istené, nyilván abban a gondolatban, hogy Istennel úgy sem léssen találkozása, ellenben a pappal — — na, azzal találkozott.

Ott találkozott a vén juharfa mellett, még padig az ő kertjében. Ott bolyongott aranyhaju Margit s tiszteletes Huszár István, kéz a kézben, szótték-fonták a jövendő, de hajh, mindegyre összebogozódtak a színes szálak: összebogozta egy láthatatlan kéz. Láthatatlan, de nem az Istené. A Balázs ur keze volt az.

Hosszu csönd előzte meg tiszteletes Huszár István halk sóhaját. És mondá:

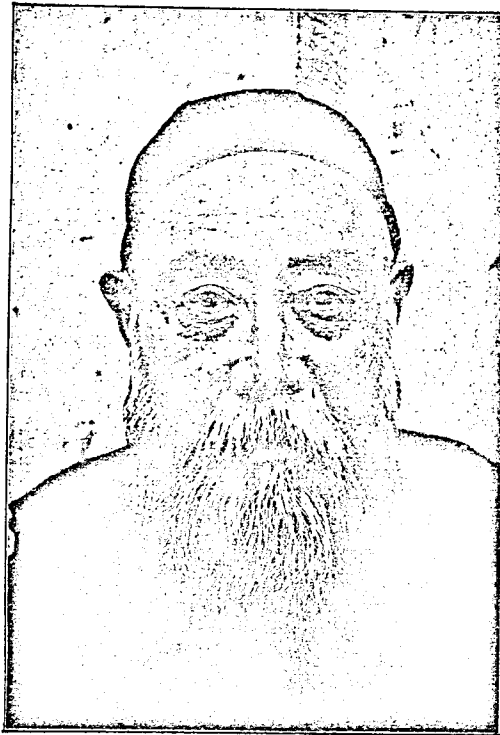
— A te apád szive tele van göggel; Isten szolgáját kicsinylő kevélységgel. Vajj, remélhetem-e valaha, hogy fiának elfogadjon?

szükségünk az ő segélyére. És imádjuk végre nem azért, mintha őt kérésünkkel akarata megváltoztatására ohajtanók birni, mert ez méltatlan felfogás, ez Isten káromlás lenne. Isten változhatatlan és örök, ilyenek törvényei is, melyek által a világrendet fenntartja. Hanem ellenkezőleg imádni kell azért, hogy adjon akaratán való megnyugvást, sorsunkkal való megelégedést; imádni kell azért mivel annak:

*A ki fejét kezébe hajtvva
Imába olvad szíve ajka
S az Ur előtt lelkét kitölti
Megtisztul szentül a mi
[földi*

(A gyülekezetben)

«Az imádság az a csatorna, melyen át a kegyelem permetege aláfolyl, s mely nélkül lelkünk meddő és terméketlen föld marad» (Bakkori). Ellenben «valamit kértek az én nevemben, mindaz megadatik nektek» mondá az Idvezítő És vajjon mit kell kérni, hogy az valóssággal meg is adassék? Az előbb fejtegetett vallásos eszmék alapján tudhatja

Li Hung-Csang. khinai alkirály.

bárki is már, hogy mit kell és mit nem kell, mit szabad és mit nem szabad kérni. Olyat például kérni, mi az ismert természeti és erkölcsi világrenddel ellenkezik (például a levágott kar kinövését, a megrothtat halott felkelését, a vetés nélküli aratást) — bár kívánatos dolgoknak is láttasának azok: kérni senki nem fogja józan észszel, tudván, hogy azok lehetőségét Isten törvényei kizárják, meg nem engedik.

Csak olyat kérhetünk a mi Isten országa előmenetelére szolgál «Isten országa pedig ti bennetek vagyon».

Ott hol az esemény előttünk bizonytalan, ott ohajtásainkat kinyilvánítjuk Isten előtt, mint kiszoktuk bizalmasan mondani jó barátaink, vagy szülőink előtt. És ha kifejezett ohajtásunk nem teljeseződik is be — mindenesetre befoly arra, hogy előkészít a bekövetkező eredményre és hatása nem lesz oly lesújtó, a mint különben lenne, mindenesetre pedig rávezet arra, hogy mindent, örömet és szenvedést, Isten-

Felelet helyett azt mondá erre aranyhaju Margit:

— Tekints e fára. Nézd, már sárgulnak, hullnak a levelei Mikor ez a fa újra kizöldül: tied leszek. «Gyönyörködjél az Urban és megadja néked a te szivednek kérésit.» Nem ez volt-e beszéded teksztusa mult vasárnap?

Láttatok-e már olyvet lecsapni galambra? Imhol tör elő a fák és bokrok sűrűjéből Balázs ur. Arcza a szinek sokaságában játszik. reszket egész testében, durván ragadja meg aranyhaju Margit kezét, aztán balkezevel a templom telé mutat: ott az ön kertje, tiszteletes ur! — és elvonszolja magával a félig alélt leányt.

És állott egy helyben Huszár István, miként egy sóbálvány. És nem jövének nevek az ő ajkára. Gyávának és nyomorultnak érezte magát. Majd bemene az ő hajlékába. Rettenő harag háborgott az ő lelkében. Akkor elővevé a szent Bibliát Olvasá a zsoltárok könyvét. S mikorra olvasá ezt a verset: «Szünjél meg a haragtól és hagyd el busulásodat; ne bosszankodjál, hogy te is gonoszt ne cselekedjél» — lecsendesüle az ő haragja s imádkozott a hitetlen, kevély lelkü emberért.

Am amig ő imádkozék, gonosszágon jártatá elméjét a hitetlen, kevély lelkü ember. Mert imé elmúlt az ősz, elmúlt a tél, megjött a rügyfakasztó tavasz s miglen köröskörül minden fa zöldül, ko-

moran áll a juharfa, rügy nem fakad ágain, a madarak alig szállnak rá, busan tovább röppennek, át az Isten házára: onnét nézik, vajjon mi lelte az ő kedves fájokat, amely nekik tavaly szállást adott, esőtől, széltől megvédte, oh, Istenem, vajjon mi lelte? És ott áll a tövében Huszár István s megered szeméből a könny zápor módjára.

— Oh a gonosz, oh az istentelen! Édes szép fám, kit Istennek dicsőségére, embereknek gyönyörűségére ültetett az én nagyapám, gonosz kezek alattomosan megfurdaltak, kiszáraztottak!

Ráborult a fára s siratta, mint ahogy kedves halottunkat siratjuk. És vonaglott a szíve rettentő fájdalomban, mivelhogy annak apja cselekedte ezt a gonosszást, kit legjobban szeretett e világon.

De im megérinté vállát gyöngén egy puha kéz. Ott álla előtte aranyhaju Margit. És ő is ráborult a fára s zokogott: apám, apám, mit cselekedtetél!

(Folytatása következik.)

Benedek Elek.

nek a szerető lénynek tulajdonítsunk, a mi pedig mindig boldogító érzést szül. Ezért:

*Fohászodat bocsásd az égre föl:
Mely annyi sebre enyhet harmatoz —
S a lelki béke olajága lesz,
A mit hited fehér galambja hoz.*

(Nőmnek.)

Az égre bocsátott ima, a sebre enyhet harmatoz, és a küzdő léleknek erőt kölcsönöz. Az istentiszteleti tények, minő például a buzgó ima és ének, — még a hitetlenre is kiterjed: s felébreszti benne a szunnyadó vallásos érzelmet. Együtt énekeljenek hát, hogy együtt épüljenek a hivek mert:

*A jobb élet előérzete hat meg,
Ha sok nép együtt énekel*

(Harangszó.)

Az imát mindeddig csak mint kérést láttuk.

Azonban az imának főjelleme éppen nem ez. «Szüntelen imádkozzatok!» Azt tennék-e e bibliai szavak, hogy mindig ösztetett kezekkel ostromoljuk az eget? Nem távolról sem, mert ugyancsak Jézus mondja: «mikor imádkoztok, ne legyetek bő beszédűek, mint a farizeusok, kik azt hiszik, hogy az ő sok imádságukért hallgattatnak meg.» A szüntelen ima alatt, a kedély azon benső irányát kell érteni, a mely minden gondolat, minden érzés és cselekvésnél Istenre van irányítva.

«Mindenben a mit a sors vet nekünk őt látni és bármi történjen bölcsességében megnyugodni; szellemünknek a dolgok örök okához való felemelkedése által — az akaratot a salakoktól megtisztítani: annyi mint imádkozni. (Mondja Láng Dogmatikájában 791.) Kegyesnek lenni és imádkozni ily értelemben egy és ugyanaz. Az önző vagy hamis imában az ember önmagát a valódi a tiszta imában pedig Istent keresi — és megtalálván felleli azon élvezetet, mit csak a vele való közösség nyújt.»

Szüntelen imádkoztatok! Ez más szókkal annyi tehát, hogy: «kegyesek legyetek!» Ezen érzület átalakítólag hat az ember belvilágára és kihat annak minden tetteire. Magas erkölcsi törekvésre serkent: arra, hogy hozzá a tökéletes lényhez hasonlók lenni igyekezzünk.

Ez hát az ima főtulajdona: és nem az, hogy elvonulva a világtól szent sanyargatás és térdhajlongás közt éljük le életünket. Nem is az, hogy az anyagiakra vonatkozó kérésekkel ostromoljuk Istent: jöllehet az ima bár közvetve ezekre is kihat és megadatja nekünk mindazt sokkal nagyobb és szebb mértékben, mint például azt az uri imában kérjük. Ha komolyan dolgozik és takarékoskodik az ember: akkor az égre bocsátott ima erőt ad a további munkára, és az eredmény teljességgel ki nem marad. (Dr. Kovács Udön nyomán.)

Még inkább áll ez, a szellemi világban, az erkölcsi dolgokra vonatkozólag.

«Kinek életében ne lettek volna oly mozza-

natok, mondja Kölcsey, melyben érzékei által egész hiatalommal vonatott a rosztára. Meglehet, az elkövetéstől, százféle ok és százféle akadály nem egyszer már visszatartotta, de ha ekkor imában kér a kísértet leküzdésére erőt: az kétségtelesen erősítőleg és visszatartólag fog hatni, és az ima és önereje által győzni fog mindig.» Az Idvezítő is tudjuk, hogy mindig e kettő segélyével győzött.

Azonban ki tudná felsorolni mindazon eseteket, melyekben a gyöngye embernek imára szükség van? És ki tudna mindig méltó és megfelelő szavakat találni az ő kívánságainak a kifejezésére? Szépen és igazán mondja azért erre vonatkozólag Tompa:

*Oh van még sok-sok... rejtve mélyen,
A könnyörgő nyomott szívében,
Mit hangosan ki nem beszélhet,
De még előbb — mint sajn az élet
S a szív megrendül, s az ajk szel:
Az Istennel már tudva van jól.*

(A gyülekezetben.)

Midőn a végtelennel szemben állva, erőtlen ajkaink imát rebegnek, — gyöngeségünk érzetéből Isten mindentudósága kell hát, hogy kiemeljen.

Azonban, a mint eddig is kivehetők, nem elég csak mondogatni: «Uram! Uram!» és erre az égből készen várni le a mannát — nekünk dolgozni is kell, mert: «a hit ha cselekedetei nincsenek meghalt ő magában» mondja az irás. (Jak. II. fi. 17. v.)

«Dolgoznunk kell a bennünk lakozó Isten országán» (Luk. 17. fi. 21. v.) mi a lelki békében áll és mi csak az erényes életnek lehet egyedül következménye Erényes és erkölcsös pedig az, a ki mások javára is működik és nem csupán önző céljainak él.

«Minden egyes ember, mondja Kölcsey — még a legnagyobb is, parányi része az egésznek, s minden rész az egészért levén alkotva, azért kell munkálnia is.» (Parainezis.)

«Kell tenni a jót, kell még akkor is, ha általa boldogtalan lennél!» Hangzik a múlt század bölcsészének erkölcsi elve (Kant Immanuel kategorikus imperativussa.) Szigorú követelésnek tetszhetik ez, és még sem oly nehéz, mint az egyelőre látszik Jót tenni mindig áldozattal jár és ezért nehéz is szokott lenni, de másfelől az embernek be kell látnia azt is, hogy mikor az egészért munkált — önmagáért is munkált — ki egyik alkotrésze az egésznek. A javakból, miket családjának szerzett, mint annak tagja: ő is minden esetre részes, de még ezenkívül egyébben is, van része — és ez az a mi fő — a mi egyedüli indok lehet a jó cselekvőjére nézve: ez az egyéb pedig, az ő tettéből származó benső öröm: az üdv érzete, mit a költő így fejez ki:

*Tégy jót, s megérzed mi jó, mi isteni,
A megsebzett szívek bajját enyhíteni*

*Ha részvevőleg jársz nyomor s inség körül.
A másnak szánt öröm, saját kebledbe gyül.*

(Cservena: Hóra.)

Hit és cselekedetnek, imának és erkölcsös életnek: karöltve kell hát járnia, mert külön-külön mindkettő félszeg és nem szülhet boldogító érzést. Hitben Istennek fiai vagyunk -- és belőle erőt és lelki békét nyerünk. Jó cselekedeteinkkel, Isten előtt kedvesekké leszünk: a föld a mennyei lesz rokon, Isten országa jelen meg a földön. Azért kell hát, hogy a kettő együtt járjon mivel:

*Szorgalom s imádság külön-külön meddő:
Boldogságot — s áldást: hoz együtt a kettő.
Ezen függjön hát mindig az ember figyelme:
Tisztes munka — jó rend — s az Urnak félelme.*

(Tompa M.: «Világlátó» ez. költeménye.)

Vagy még szebb szavakkal kifejezve:

*Erénynek harmatja csillogjon
Lelkünkben — békés olajágon.*

(Tompa: Reggel)

Tamó Gyula.

Mai képünkhöz.

Olvasóink bőségesen vannak lapunk utján tájékozva arról a háborúról, melyet egész Európa folytatott a magát «mennyei birodalom»-nak nevező Khina ellen. Khina nem akarja földjét az európaiak és ezek kulturája előtt megnyitani. Csak kevés khinai államférfi van, ki ezt óhajtja — s ezek vezetője *Li-Hung-Csang* khinai alkirály, ki Európában is tanult, sokszoros utazásokat is tett itt. Két évvel ezelőtt egy államcsiny következtében az európaiakat gyűlölők jutottak Khinában uralomra, kik iszonyu kegyetlenkedések közt gyilkolták le az európai hittérítőket és követeket. Ekkor egész Európa sergeket küldött Khina megfenyítésére, melynek főhadvezérévé a német *Gróf Waldersee* tábornok tétetett. Ezek elfoglalták Khina fővárosát *Pekinget* s a khinai császári udvar menekült előlük. Végre Khina az európaiak tulsúlyát látva egyezkedésekbe bocsátkozott. A tárgyalást az ő részükről az ügyes, de ravasz *Li-Hung-Csang* vezette. Sok huzavona után végre megkötetett a béke s Khina egyéb veszteségeken kívül most 450 millió tallér hadi-kárpótlást lesz kénytelen fizetni az európai nagyhatalmaknak. *Gróf Waldersee* és az európai hadsergek nagy része hazatér. *Li-Hung-Csang* pedig — bár nagy áldozatok árán — megmentette hazája békéjét abból a nagy felfordulásból, melybe az európaiak fanatikus ellenségei sodorták volt.

Egyházi élet.

A reformátusok nagy gyűlése Székely-Udvarhelyen. Előző számainkban hirt adtunk volt mi is, hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerület

egyházi értekezlete, első rendes közgyűlését május 29-én kezdődőleg fogja megtartani Székely-Udvarhelyen. Isten segedelmével, ez a gyűlés tényleg meg is tartatott. És, most röviden ennek lefolyásáról adunk hirt. Azért mondjuk röviden, mert lapunk más helyén az egészről részletes tudósítást adunk, megtudván még azt a székelyföld némely nevezetességeinek az ismertetésével is. A vendégek utazása Segesvártól Udvarhelyig valóságos diadalmenet volt. Segesvár, Héjjasfalva, Ujszékely, Keresztur, Galambfalva, Bögöz lakossága igen nagy számban vonult ki a feldíszített állomásokhoz és mindenütt szép beszéddel fogadták az érkezőket *Gróf Kuun Géza* világi elnök és *dr. Bartók György*, a mi szeretett püspökünk, köszönték meg rendre a lakosság szívesességét. Udvarhelyváros nemcsak diszes bandériummal fogadta, hanem fáklvás menetet is rendezett a főpásztor és a világi elnök tiszteletére. A diszgyűlés 30-án tartatott meg a reformátusok nagy templomában, a mely ez alkalomra, szintén fel volt díszítve. Ennek «legérdekesebb pontja» a főtiszteletű püspök prédikációja volt, a ki Gál. II. 11, s következő versei alapján tartott egy elragadó szép, s az evangélium erejétől áthatott beszédet. Hatása, hisszük, nem volt kevesebb, mint azon beszédeké, melyeket nagy elődei közül többen tartottak azon a helyen. Nevezetes pontja volt még a diszgyűlésnek: az elnöki megnyitó, a titkári jelentés, melyet lapunk főszerkesztője tartott és végül *Kenessey Béla* főjegyző felolvasása. Másnap a tárgyaló gyűlésen, lapunk főmunkatársa tartott felolvasást: a protestáns pap működésének jelentőségéről. Ezenkívül több javaslatot tárgyaltak le és fogadtak el, melyek mind oda irányulnak, hogy a református hittudat megerősödjék és az anyaszentegyházban Isten országa testet öltson. Isten áldása legyen a jó munkán!

As iskolák az egyház veteményes kertjei.

A tiszántuli református egyházkerület szintén május 29-én tartott közgyűlést Debreczenben. Sok nevezetes dolgot tárgyaltak le magyarországi testvéreink is. Minket leginkább érdekel az a körülmény, hogy négy egyház, mely az összel iskolája államosítását kérte, most elállott attól és kiondotta, hogy iskoláit önáldozatok árán is fenntartsa és fejleszti. Intő példa! gyanánt állhat ez a négy egyház mindenik ref. egyház előtt, mert nálunk is igen sok egyház akar megszökni iskolájától. Az állam ma már csak úgy veszi át az iskolákat, ha az egyházak mindent átadnak No, de ekkor nekik mi marad? Tartsuk meg azért, ha csak lehet, minden felekezeti iskolánkat, mert azokban van a mi erősségünk.

Tanító gyűlések. Figyelemmel kísérjük a tanítók gyűléseit, mert ez minket is közről érdekel. A pap működése és a tanító működés csak teljes egyetértéssel, összhangzó munkával hozhat áldást a népéletre. Egyház és iskola nem lehet egymásnak ellensége. Mégis azt tapasztaljuk, hogy némely helyen a tanító urak erősen panaszkodnak, hogy egyház és iskola között, minden kapcsolatot megszakítsanak. Ez a téves

irányzat ütötte fel fejét a *bánffy-hunyadi tanítói* körben is. Egyik tanító a május 15-iki gyűlésen arról tartott felolvasást: «Mivel foglalkozhatik a tanító az iskolán kívül»? A *kántorságra* nézve azt javasolja, hogy az *kerülendő*. Ezt a gyűlés el is fogadta. Sajnáljuk, hogy ez a határozat létre jött, mert ez más szavakkal azt jelenti, hogy a tanító szakítson az egyházzal, szakítson a vallással, s tüntetőleg kerülje a templomot. Jó, hogy az állam, a legelső népnevelő és az anyaszentegyház nem így gondolkoznak. Sajnáljuk azért is, mert Bánffy-Hunyad vidékén sok ref. egyházunk van, hol eddig igen szép sikerrel működtek egyházi életünk fejlesztésén a tanító urak. Szeretjük hinni, hogy ezután sem lesz másképpen! Ezt a reményt meritettük:

A szilágymegyei tanító-testület máj. 14-én Tasnádon lefolyt közgyűléséből. Itt ugyanis, a tanító-testület elnöke, megnyitó beszédében azt hangoztatta, hogy a nevelés csak úgy valósíthatja meg igazi célját, ha e nemes törekvésében az *egyház is támogatja*. Mi megnyugtadjuk, hogy a református egyház mindig támogatta, s támogatni fogja ezután is. Ennél mást nem is tehet, hiszen akkor önmagát tagadná meg. A népiskolákat a reformáció teremtette meg. Büszkén tekintünk rá most is!

A vasárnapi munkaszünet. Ha emberi törvény nem is rehdelné, de rendeli isteni törvény, hogy vasárnap senki se dolgozzék. Fájdalom, hogy erre az isteni törvényre az emberek manapság nem sokat adnak. Mindenütt megesik, hogy egy s más kisebb dolgokat végeznek: de, hogy kapáljanak, trágját hordjanak, arról eddig nem igen halottunk. Háromszék egyes községeiben ezt is megteszik. Szeretnők tudni, hogy ezek az emberek mikor pihennek testileg, s mikor imádkoznak? Szeretnők tudni, vajon módosabbak-e, mint mások, kik szépen templomba mennek és imádkoznak? Franciaország egyik városában a vasárnapi munkaszünet érdekében egy bizottság alakult és az, a következő felhívást adta ki: Családi boldogságtoknak legszentebb nevében, a testi és lelki munkásoknak egészsége kedvéért, a nemzedék ereje és a haza jövője érdekében — kérünk — ne dolgozzatok vasárnap! Ezt megszívelhetnék a háromszékiek, de még mások is igen sokan, kik a «Vasárnapot» nem ismerik!

A mi nagyjaink. Ezen név megillet mindenkit, ki jótékonyczélokra áldozatot hoz. Igen jól eső örömmel tölti el lelkünket, hogy e tekintetben éppen az igazi nagyok, a mi főuraink járnak elől jó példával, kiket Isten nemcsak földi javakkal áldott meg, hanem nemes lélekkel is, hogy földi kincseikből adhassanak a lelki élet céljaira is. Ezt a nemes lelkületet közelebbről özv. Br. Bánffy Györgyné, gr. Teleky Sámuel és gróf Teleky László Gyula mutatták meg, midőn magukra vállalták, hogy az uzdiszentpéteri papi lakást és a templom mellé forgót 12 ezer korona költséggel fel fogják építeni. Az ősök példáját követik az utódok.

Uj templom épül Ördög-Kereszturon. Az

egyház kegyes patronája, néhai br. *Wesselényi* Josef, férjezett Szacsvey Sándorné, mikor 1896-ban meghalt, vagyónának nagy részét egyházi czélokra hagyta volt. Az ördög-kereszturi templom fölépítését is elrendeli végrendeletében, de csak férje halála utánra. Az áldozatkész férj most a sajátjából előlegezi ezt a pénzt, hogy az egyház annál hamarabb juthasson templomhoz. Az alapkö tünneplémény letétele máj. 20-án történt meg. Isten segédelmével csak előre.

A magyar-fenesi ref. egyház is az előbbiekhöz hasonló szép ajándékban részesült. Gróf Teleky Lászlóné, sz. *Aubin Anna* ott tartózkodása alkalmával látva, hogy az egyház urasztali készletei hiányosak: saját kezével egy értékes terítőt vart és mellé egy szép kelyhet vásárolt, s mindkettőt az egyháznak ajándékozta. Az egyház küldöttségileg köszönte meg a kegyes ajándékokat.

Vegyes hírek.

Vizet prédikál, bort issik. A bajor pénzügyminiszterről sokat beszélnek mostanában honfitársai. Ez a jó ur most ünnepli 50 évfordulóját annak, hogy mindennap eljár az udvari sörházba, a hol azóta összesen mintegy 60.000 liter sört ivott meg, tehát körülbelül kétszázezer pohárral. Ez a nagyívó pedig — s épen ez a nevetséges a dologban — a müncheni szeszellenes mértékletességi egyesületnek — elnöke!

Lám, a ki hirdeti a szesz ártalmas voltát, maga járjon elől jó példával. Rossz pap az, aki vizet prédikál s bort issik.

Az olasz királyi család öröme. Lázban van az egész olasz nemzet, mert hát a fiatal királyasszonynak kis leánya született, akit *Folanda* névre kereszteltek. Nagy örömben van a király is első szép kis gyermeke felett. Az olaszok meg egymásután küldik szerencsekívánataikat a boldog uralkodó párnak, s «Olaszország rózsájának» becézgetik az apró királyasszonyt. Most már csak az az egy kívánságuk van a jó olaszoknak, hogy fiu is szülessék, «megvan a rózsá! várjuk a kardot», mondogatják, mert nőivadék ott trónra nem léphet. A jó Isten meg is áldja a fiatal párt fiuval is, mert egymást nagyon szeretik, szerelemből mentek egymáshoz, nem politikai érdekből. Már pedig az érdekházasságon nincs áldás, nincs boldogság.

A szem megcsókolása vessedelmes. Kórházba vittek egy fiatal asszonyt, mert súlyos szemgyulladás volt. Vizsgálat alkalmával kintnt, hogy azért kapta veszélyes szembetegségét, mert a férje a szemén szokta megcsókolni. Némely ember nyálában pedig bizonyos bacillusok vannak, melyek átragadnak a szemre ott súlyos betegséget sőt megvakulást is eredményezhetnek. Bizony, a szeretet kifejezése így lehet ártalmára felebarátainknak. Jobb a szeretetet érezni, s jó cselekedettel lenni, mint csókkal.